

TADEUSZ KMIĘCIK

PAP SŁUPSK

PROBLEMY DEMOBILIZACJI I PRZEJŚCIA WOJSKA POLSKIEGO NA STOPEŁ POKOJOWĄ W LATACH 1945-1947

1. Częściowa demobilizacja i przejście na stopę pokojową Wojska Polskiego w kraju

W ostatnim okresie II wojny światowej Wojsko Polskie składało się z jednostek walczących na froncie wschodnim i rozmieszczonych na terenie kraju oraz Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie. Problem demobilizacji PSZ był szczególnie złożony i trudny, zarówno w sensie organizacyjnym, jak i politycznym, do czego przyczyniła się sytuacja polityczna w Polsce i Europie. Jeżeli dla Wojska Polskiego znajdującego się na terenie kraju demobilizacja oznaczała początek długiej drogi rozwoju, to dla PSZ był to koniec istnienia jako zorganizowanego wojska. Dlatego organizację i przebieg tego przedsięwzięcia należy rozpatrywać oddzielnie. Należy także zwrócić uwagę, iż system organizacyjny (struktury, etaty, tabele należności), stan liczebny, uzbrojenie i wyposażenie, a szczególnie sytuacja polityczna i prawna obu części Wojska Polskiego były zupełnie odmienne.

Przez pojęcie *demobilizacja* rozumiano w latach powojennych wszystkie przedsięwzięcia związane ze zmniejszeniem stanu liczebnego żołnierzy, uzbrojenia i wyposażenia jednostek i instytucji wojskowych czasu wojny, w tym całkowite rozwiązanie części z nich. Przez *przechodzenie sił zbrojnych na stopę pokojową* rozumieć należy przyjęcie przez jednostki ustalonych standardów organizacyjnych (etatów, tabel należności), składu bojowego, zapewniających utrzymanie wymaganego poziomu gotowości bojowej i mobilizacyjnej, szkolenia kadry i żołnierzy z poboru oraz utrzymania infrastruktury wojskowej.

Demobilizacja oficerów, podoficerów i szeregowców rozpoczęła się już w latach wojny. Dotyczyła ona żołnierzy całkowicie niezdolnych do służby wojskowej. Do pierwszych dokumentów demobilizacyjnych należy zaliczyć rozkaz nr 36 dowódcy 1 DP z 8 lipca 1943 r., który nakazywał przysłanie do sztabu dywizji wykazów żołnierzy całkowicie niezdolnych do służby. W następnych latach, po wyzwoleniu części terytorium kraju, wraz z rozszerzeniem się bazy rekrutacyjnej, liczniejsze stały